

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Égész évre. . . 6 korona.
Igyes szám ára 6 tízár.

MEGJELENIK HETENKÉNT EGYSZER:
pénteken és minden törvény-
hatósági bizottsági körgyűlést
követő napon.

A VÁROS

SZERKEZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
Városi könyvnyomda-vállalat
Irodájában.

Íde küldendők a kéziratok és
előfizetési díjak.

KÖZIGAZGATÁSI, KÖZMŰVELŐDÉSI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP.

Főszerkesztő: **VECSEY IMRE.** — Felölös szerkesztő: **KONCZ ÁKOS.**

Kiadóutaladonos: **A VÁROSI KÖNYVNYOMDA-VÁLLALAT.**

Meghívás

a folyó 1906. évi ápril 10. 20-dik napján — pénteken — délután 3 órakor a városháza közgyűlési termében tartandó

bizottsági rendes közgyűlésre.

Tárgyak:

1. *M. kir. miniszterelnök* leirata az ujonnan alakított miniszterium kinevezéséről.

2. *Béllügyminiszteri rendelet* a városi közkórház alapszabályzatának jóváhagyása tárgyában; ezzel együtt a városi tanács bemutatja a közkórháznak a béllügyminiszterium által kívánt módosításokkal ellátott házrendét és utasítását.

3. Tanácsi előterjesztés a *„pipagödörök”* nevezetű tagbiztosk nyilvános árverésen eladása iránt.

4. Ugyanaz a *gazdasági tanintézet által birt 200 hold föld* haszonbérletének meghosszabbítása iránt.

5. Ugyanaz a *Kovács Péter és Társa* guti kaszáló haszonbérlet bérleti szerződésének meghosszabbítása iránt.

6. A *gyámpénztárl vizsgálo küldöttség* megalakítása.

7. Tanácsi előterjesztés a *közigazgatási bizottság fegyelmi választmányában* a tisztii főügyész helyettesítéséről. (1876. VI. t.-cz. 55. §.)

8. Ugyanaz a *sértés consumvásr ügyére* vonatkozólag.

9. A városi tanács betérésztii a *villamos-telep berendezése* tárgyában beérkezett pótajánlatok felett hozott határozatát s az ellen a Ganz és Társa czég által beadott felelbbeszést.

10. A *délmagyarországi közművelődési egyesület* megkeresése alapítványtétel iránt.

11. Az *alkoholelles kongresszus* megkeresése az országgyűléshez és a kormányhoz az alkoholizmus terjedésének korlátozása végett felirat intézése iránt.

12. A *városi szegényházi élelmezőnek* kérelme az élelmezési árak felemelése iránt.

13. *Pap Lajos* ipariszkolai szolgának kérvénye fizetésének rendezése iránt.

14. *Jolsvay Imrénék* felelbbeszése haszonbérlet leon-15.

15. *Ehrlich József* községi kötelékbe felvétele irántii kérvénye.

16. *Özv. Szabolka Venczelné* felelbbeszése, nyugdíj-igényét megtagadó tanácsi intézkedés ellen.

17. *Tóth János* vágóhídi szolga felelbbeszése nyugdíj-jogosultság elvesztését kimondó tanácsi határozat ellen.

18. *Özv. Zöld Mihályné* kérelme József fiának neveltetési segélye meghosszabbítása iránt.

19. *Nyugdíjazás irántii kérvények.*

20. *Özvegi segély* megállapítása irántii kérelmek.

21. *Gyermekeknevelési járálek* megállapítása irántii kérelmek.

22. *Orvosi oklevél* kihirdetése.

Debreczen, 1906 ápril 16.

Kovács József,
polgármester.

Vissza a faluba.

— Méline Jules könyve. —

A modern gazdasági tudomány legvitatottabb kérdéseinek egyike: az ipari túltermelés kérdése kiinduló pontja annak az érdekes és minden ízében aktuális közgazdasági tanulmányoknak, amelyet Méline Jules, volt francia miniszterelnök, a franciaországi agráriusok vezére írt s amelynek magyar fordítása most jelent meg egy vaszk kötetben a Magyar Gazdaszövetség kiadásában. Van-e túltermelés az iparban, vagy nincsen — ez a kérdés, amelyről immár évek óta folyik a vita a nemzetközi gazdasági tudományban. És hozzátéhetjük mindjárt, hogy ez a vita sok tekintetben meddő és elméleti, mert megfelelő statisztikai adatok hiányában mindkét fél csak a gazdasági jelenségek megfigyelésére van utalva és ezek a jelenségek nagy ipari föllendülések és válságok egyaránt, sokszor egészen más okokra vezethetők vissza, mint a túltermelésre és megszűnnek, vagy csökkennek, mihelyt megszűnnek az okok, amelyek előidézték.

Fat érzi és tudja Méline is és ezért nagy gonddal és körültekintéssel gyűjti össze könyve első részében argumentumait annak bizonyítására, hogy igenis van túltermelés az iparban. És itt mindjárt hozzá kell tenünk, hogy Méline nem ellensége a nemzeti ipar fejlesztésének, sőt éppen a kisebb, eddig külföldi iparcikkre szoruló államok elzárkózása és a nemzeti iparok kifejlesztése miatt tart az ipari túltermeléstől azokban az államokban, amelyek iparuk nagymértékű kiterjesztése következtében rá vannak szorulva az előlük mindinkább elzárkózó külföldi piacokra. Méline jogosultnak ismeri el a kis államoknak azt a törekvését, hogy ipar megteremtésével emancipálják magukat külföldtől. De nem ismerik el, vagy nem akarják észrevenni ezt a törekvést azok, akik a nagyipari termelés folytonos, óriás mértékű kiterjesztésének hívei, van valami inónia abban, mondja Méline, hogy mentől több piacot veszít, annál nagyobb arányban fejlesztii gyárait Európa.

El kell ismerni, hogy azok az események, amelyek a gazdasági életben az elmúlt években történtek, sok tekintetben támogatják Méline fölfogását. Nem is szólva arról, hogy az egykor ipar terén monopóliumot élvező Angliának,

az évtizedek folyamán hatalmas versenyúrsai akadtak a nyugat-európai államokban, utóbb az amerikai Egyesült-Államok is, emancipálván magukat az európai ipar alól, a mult század vége óta nemcsak Dél-Amerikában küzdenek meg győzelmesen az európai iparral, hanem még az európai piacokon is versenye kelnek vele és pedig nem kis sikerrel. A legutolsó években még egy váratlan versenytárs jelentkezett a világpiacon: a kis Japánország, amely Oroszországgal folytatott győzelmes háborúja óta azon az uton van, hogy a kelet-ázsiai piacokról, különösen Kinából kiszorítsa az európai ipart. Csak ezóta beszélhetünk igazán túltermelésről. „Az 1900. év, írja Méline, mintegy kezdete a túltermelés jegyében álló korszaknak. Akkor a világ különböző részein óriás közmunkák folytak, sok új vasutat építettek, végül az elektrotechnika iparok hirtelen fejlődése folytán a gyárak nem tudtak elogatni a megrendeléseknek. Akkor ellövétték a súlyos hibát, hogy ezeket a jelenségeket állandónak vették és hozzáigazoltu új gyárak építéséhez, mintha a fogyasztás hirtelen megduplázódott volna.” Az ipar válsága Nyugat-Európában három évvel ezelőtt a kartelek és trósztek, amelyek a termelés megröszorítására irányulnak, miud igazat adnak Mélineknek, mikor túltermelésről beszél és túltermelésről tart.

Méline előre látja, hogy a túltermelés fokozódni fog és az ipari termelés csökkenését, továbbá a gépek tökéletesedése révén az iparban alkalmazott munkaerő csökkenését fogja maga után vonni. A fejlődésnek szerinte egyetlen tere van még, ahol a munka nélkül álló összes erőket el lehet még helyezni és ez a föld. Tehát vissza a földhöz! A földet, mondja Méline, pillanatra detronizálta az ipar, amely csodálatos ragyogással mindenek figyelmét magára vonta, nagy reményeket keltett és az összes szellemi erőket magához vonzotta. Valósággal hipnotizáló ereje volt eddig az iparnak a mezőgazdasággal foglalkozó osztályra, amely a nagy városok felé toltul s a vidék, a föld, úresen maradt.

Egy-két évtized óta azonban már reakciókat tapasztalhatunk ezzel az irányzattal szemben. A reakció talán legelsőbbben Franciaországban volt érezhető és éppen Mélinek nagy érdeme van abban, hogy már az 1892-iki vámtarifát fokozott védelemben részesítette a francia mezőgazdaságot, amely a válság szélére jutott, annyira, hogy az ingatlanok 40—50 százalékat vesztektek értékükből. Méline elismeri, hogy a francia mezőgazdaság azóta nagy és örvendő fejlődésnek indult s a föld értékeinek fokozatos emelkedésével különösen azok a birtokosok jártak jól, akik földjüket akkor vásárolták, amikor értéke legkisebb volt. Nagy tanulsággal szolgál reánk nézve a francia példa. Mutatja, hogy hová juttatja a mezőgazdaság érdekeinek következetes elhanyagolása, ami nálunk nagy nemzeti veszedelmet is jelent, mert nálunk a birtokváltozással a magyar föld sok esetben idegen kézre kerül.

Méline ideálja, a nemzeti ipar fejlesztése addig a határig, hogy a nemzeti gazdaság sorsa ne függjön a külföldtől és ezzel kapcsolatosan a nemzeti mezőgazdaság érdekeinek céltudatos gondozása, ideálja lehet minden, a helyes uton haladó gazdasági politikának. És ebből a szempontból Méline könyve rendkívül sok értékes eszmét vet föl, amelyek alkalmasak arra, hogy a mezőgazdasággal foglalkozó osztály helyzetén javítsanak. Olvassa Méline könyvét önkéntelenül szemünkbe ötlik a hasonlóság, amely a mezőgazdaság helyzetét illetően Franciaország és Magyarország között fonnáll. Azok az eszmék, amelyeket Méline fejteget, nálunk is immár évek óta foglalkoztatják a magyar mező-

gazdasági érdekképviseleteket és a magyar gazdák vezéreit. El kell ismerni, hogy Franciaország sok tekintetben jóval előbbre van, mint mi s például a mezőgazdasági szövetekezeti hitel oly szervezete, aminő Franciaországban megvan s mely lehetővé teszi, hogy ott a gazdák 3—4 százalékos kölcsönökben részüljenek, nálunk még csak jámbor óhajts lehet. De a munka nálunk is megkezdődött és nem minden eredmény nélkül. A legnagyobb eredmény pedig, hogy nálunk is általánossá lett a meggyőződés, hogy a helyes gazdasági politika egyedüli alapja a föld, a mezőgazdaság érdekeinek gondozása, mert csak virágzó mezőgazdaság teszi lehetővé az ipar fejlődését is. A Magyar Gazdaszövetség ezért hasznos szolgálatot tett a magyar közönségnek, amikor magyar nyelven is közzétette Méline könyvét, amely értékes gyakorlati utmutatással szolgálhat mindazoknak, akik első sorban a föld és birtokosaiknak érdekét tartják szem előtt. Nálunk ez a törekvés jogosultabb, mint bárhol, mert csak virágzó mezőgazdaság és fejlődő ipar biztosíthatja gazdasági függetlenségünk mellett nemzeti függetlenségünket. A magyar fordítás elé, amely Mauks Gyula munkája, Mailáth József gróf, a magyar agráriusok egyik zászlóvivője írt előszót, amelyben rámutat arra, hogy nálunk a földhöz való visszatérés csak akkor fog bekövetkezni, ha a közhalalom és a társadalom körülte a föld és népének tehermentésébe, a földet érintő törvényhozás kijavításába, a közviszonyok megváltoztatásába, a nép jogainak mérsékelte, bőles és nem politikai célekből való kiterjesztésébe komolyan hozzáfog.

Egy emberi gyarlóság.

Az okatlan góg talán sohasem kerített több embert hatalmába, mint korunkban, mely egymástán termi a legpusztítóbb lelki betegségeket. Amint nőt az emberekben a fényűzés, az urhatnamság, úgy növekedett a góg is, mert egyik a másíknak édes testvére.

Mi egyén pedig a góg, mint oktalanság. Megesalása önmagunknak, ámitása saját szívűnknek. Visszavezethető az önismeret hiányára, mert ha önmagunk lelkét tanulmányoznánk, hamarosan rájőnnénk, hogy gógűségűnk nem csak hiba, hanem neveltségűség is tesz bennűnket a gondolkozó emberek előtt.

A nemes büszkűségű jól áll nőnek és férfínak egyíránt. Ezt megköveteli emberi méltóságűnk és ezt senki sem veszi tőlűnk rossz néven. Ellenben a góg semmivel sem igazolható, legkevésbé azoknál, kiknél semmi sincs azon szellemi tulajdonokból, melyek az embert igazi emberré teszik.

Híszűn minden javűnk mulandó. A szépségű rószáit ki méletlen kezekkel tépi le a haladó kor, a ragyogó szemekből kialszik az élet fénye, hajűnk megöszűl, fogaink kihulanak, napról-napra eltűnik egy-egy illűzűnk s a sir szélén alig ismerűnk önmagűnkra. Az űnnepelet bálkirálűnk ép úgy megöregszik, mint a rongyait egy egész életűn át túrelmesen hordozó koldűs s a dalális ternet megtrűrik az élet terhe alatt, mert örűkké fiatalok nem lehetűnk.

Vagyonűnk van? Ezt sem visszűk magűnkkel és nem lesz közbenjáró ott, ahol cselekedeteinűnk szűmot kell adni, szegűnyű gazdagok azok, akik szerzett vagy örűkűlt javaikkal büszkűlnek. Igazi lelki szegűnyűk, sivárak, mint a forró homok sivatag, melyen heteken át haladnak az utasok, egy lombot adó fűt találnak. Boldogságot, ha a lélek szegűnyű, a gazdagságot nem ad. Megmondta már ezt a máglyalángra ítűlt Krűzus, de én a mindennapi tapasztalás szembeszűkű példáira hivatkozom. Látom a dűsgazdagságot

átkaik. A lélek üdülés nélkül hervad, mint a gondozatlan világ, mellyel gazdáján nem törődik.

A fényt hamar meg lehet unni, a nemes egyszerűséget soha. A küzdelem gyümölcse édesebb, mint az ölnkbe hulló fa termése és százszor boldogabb az, ki munkával szerzi meg kenyérét, mint aki unottan fél asztalához, mely oly rideg, mint az az arany és ezüst, mely beborítja terítékét. Mi lesz belőle, ha esetleg elveszti kincseit, mint más annyi gazdag. És a gondolat sok gondot okoz a gazdagnak és igazán van Shakespeare-nek, midőn azt mondja, hogy a kincs végtelen kin annak, aki elvesztésétől fél.

Thales elmerítette kincseit, nehogy ezek őt merítsék el. Én azonban azt mondom, hogy a gazdag ne merítse tengerbe kincseit. Tenger a földi élet, tele szirtekkel, haragos hullámokkal, a nyomor szennyével és arra vár, hogy a gazdag csillapítsa le háborgását, törje le szirtjeit és tisztítsa vizeit. Nemes feladat és ez boldog, akinek a gondviselés módot ad az emberszeretetet gyakorolni.

Mit szólnak azokról, akik születésükre büszkék? Sajnálom őket, hogy ennél biztosabb nyugróponton nem találunk lelkükben. A sors nem kérdezi meg, hogy hol szülessünk s nekünk éppen semmi dicsőségünk abban, hogy ösökkkel dicsekedünk, mint nem szégyen az, ha valaki nádfélese konyhában látott napvilágot. A történelem tanusága szerint több fényes lelki világ nyul fel a nádfélese házában, mint a fényes palotában.

A sors igen sokszor nagyon keményen megtorolja az ilyen gőgös lelkeket. Leveři őket a föld porába és ők éppen úgy kénytelenek kézi munkájukkal megszerezni a betevő falatot, mint az, kit jobb napjaikkal lenéztek. Sokan vették már a tít olyanok a kezükbe, akik nagyuri göggel semmibe se nézték azt, aki valamikor jobb napokat látott, de később varni volt kénytelen, hogy ne éhezék. Hová lesz ilyenkor az esztelen góg? Eltűnik és helyébe lép az alázatóság, mely kenyeret ad.

Különben is igen szegény lélekre vall az, ha egyből érdemünk nincs, mint egy-két ős, kik dominiumaikból csak a hét szilvafát hagyták reánk. A születésükre gőgös emberek lenézik a munkát és kicsinyelik azt, akikhez képest ők törpek.

Még az érhető, ha nem bocsátható is meg, hogy ezredéves családok megmarad idők folytán a büszkeség, a góg, de nincs nevetésesebb, mint mikor középsorsos családok, kiknek eleganciájában minden rangban és rendű ember található egyes, szintén velük hasonló sorban levő embereket osztályoznak, nem gondolva meg, hogy ma már nem az ótágu korona adja az elismerést, hanem a munka és az, miként töltjük be azt a helyet, melyre végzetünk állított.

Végül szólok azokról, akik tudásukra büszkék. Ez még leginkább elnézhető, mert elvégre is, tudni sokat mindig érdem. A tudást nem lehet pénzben venni, azt nem kapjuk a születéssel, azt magunk szerezzük fáradsággal, sokszor éjnapi munkával. Ez a miénk, ez nem mulandó, mint a vagyon, nem véletlen, mint a születés, hanem el nem vesztendő kincs. Igaz, hogy végtelen sokat kell tanulni, míg valaki megtanulja azt, hogy mily keveset tud; de aki egész életén át el van foglalva a szellemiakkal, az nem ér rá a hivalkodásra és olyan időtöltésekre, melyek később szenvedélylyé fajulva sokszor lángba borítják a család békéjét és nyugalmát. De azért az igazi képzett emberhez sem illik a góg, mert az nem fér össze a szívmeveltséggel, mely nem azt nézi, hogy ki tud nála kevesebbet, hanem azt csodálja, ki tudásban felelt áll.

Mi emberek annyira gyarlók vagyunk, hogy a góg

sehogyssem illik hozzáuk. S ha mégis annyi meg annyi üres kalászt látunk az életben ég felé meredezve, ez csak annak a bizonyosságra, hogy még messze járunk attól a boldog időtől, melyben az igazi szívmeveltség lesz az emberek legjobb ajánló levele...

Koncz Akos.

Hazánk lakásügye.

Írta: Geml József, Temesvári szab. kir. város főjegyzője.

(Folytatás.)

A városi közhatalóságoknak lakásügyi tevékenységéről nem adhatunk számot, mert székesfővárosunk szűdület emelkedésétől és Szegednek árvíz utáni nagy rekonstrukciójától elteltintve, nincsen tudomásunk olyan jelentősebb városi intézkedésről, mely a közegészség és közkerékölcsiség javításának jelszava alatt a lakásügyek pótlását, vagy a lakásnyomor enyhítését közhatalósági rendelkezés mellett vette volna célba. Ami a vidéki városokban a tekintetben történt, azt mindenütt a természetes fejlődés hozta magával és az építkezés több-kevesebb sikerrel hozzájárult a lakások javításához is, de olcsóbbá, vagy a legszegényebb nép részére hozzáférhetőbbé nem tette azokat.

Munkáslakások létesítését azonban legújában több vidéki város támogatta, sőt egyik legnagyobb ipari városunk, Pozsony, ahol amugy is számos gyári munkástelep van, maga is létesített egy nagy munkástelepet; Győr szab. kir. város pedig nagy részvényese egy munkásház-építő társaságnak, mely állami ellenőrzés és állami segítségével mellett épít munkásházakat és azokat tulajdonul engedi át; Hódmezővásárhelyen a város, a földmívelésügyi miniszterium anyagi támogatásával, szintén létesített munkásházakat s ezeket a munkásoknak tulajdonba engedi át, de az építkezési költségekből következtetve, ezek inkább alföldi kis parasztházak mintájára, a legszegényebb földmívelő nép számára készültek.

Erről a három városról közülük az alábbi hivatalos adatokat.

Pozsony szab. kir. város maga épített munkás-lakóházakat és azok városi tulajdont képeznek. Az 1902. évi január hó 7-én 8/28,864/II. szám alatt kelt határozat alapján 1 hold 335 □-önyi területen tíz, egyenként 12 lakást magában foglaló bérházat építettek 440,517 korona 33 fill. összköltséggel, ugy, hogy egy ház 44,041 korona 73 fillérére került. A költségek következőkép oszlanak meg: telekvételár (1 hold 335 □-öl, □-ölenként 11 korona 40 fillér) 22,059 korona 10 fillér, átiratási illeték 972 korona 73 fillér, építési költség 410,415 korona 29 fillér és időközi kamatok 7070 korona 21 fillér.

A költségeknek a telekvételárra és átiratási illetékre vonatkozó részletét a törzsvagyonból, az építkezési költségeket pedig egy helybeli pénzintézetnél felvett 5 1/2%-os kölcsönnel fedezték. — Az u. n. tizházi telepen épült munkás-lakóházak összesen 90 egyoszobás és 30 kétszobás lakást, konyhát, éléskamrát, padlást és pinceszülkét ölelnek fel; minden ház mosókonyhát és vasaló kamarát foglal magában. Ezen lakások közül a házkezelőnek 2 egyoszobás és a házmesternek egy 2 szobás lakás van kiadva. Egy egyoszobás lakás évi bére 200 korona bér és 7 korona 52 fillér vízidj, egy kétszobás lakás évi bére pedig 280 kor. évi bér és 10 korona 52 fillér vízidj. A bért a lakók negyedévenként, illetve havonként fizetik. A házkezelő csakis természetbeni lakással van díjazva. Az összbérbőlve-

delem 25,720 korona melylyel szemben áll 3429 korona 25 fillér fentartási és világitási költség, 1596 korona 52 fillér vízfogyasztás, melyre megtérül 939 korona 04 fillér vízdíj a lakófelek részéről és 115 korona 20 fillér adó, úgy hogy a jövedelem 21,510 korona 97 fillérre tehető. A telepen villamos közvilágítás van bevezetve, el van látva víz- és légszuszvatékkal és kertekkel van körülveve. A telepet a budapesti társadalmi muzeumban kiállított és megszemlélhető 1:100 léptékben tartott gipszminta és 1:50 léptékű szétszedhető faminta ábrázolja.

Győrött társadalmi akció útján „munkás-házépítő részvénytársaság” alakult 1901. évben 200,000 korona alaptőkével. A részvénytársaság célja Győrött munkás lakóházakat felállítani és azokat megfelelő nagyságu kertterületek kapcsán jutányos bér mellett bérbeadni, esetleg azokat a munkásoknak kedvező feltételek mellett tulajdonjoggal eladni.

A részvényesek:

	Korona
Waggongyár...	60,000
Szeesgyár ...	15,000
I. Takarékpénztár...	15,000
Megyei takarékpénztár...	10,000
Kohn J. gyáros ...	15,000
Jankovits, gőzmalom-tulajdonos ...	5,000
Schlichter, építőmester...	10,000
Győr város ...	25,000
Kisebb részvényesek ...	45,000
összesen	200,000

A részvénytársaság állami ellenőrzés alatt áll és állami támogatásban részesül, még pedig a kereskedelemügyi miniszterium 7342—IX. 1901. számú leirata értelmében 5 éven át évi 10,000 korona pénzbeli segélyben. Ezzel szemben a társaság köteles munkálásokok építésére legalább 200,000 koronát fordítani, a munkásoknak lehetővé tenni, hogy a miniszterium által jóváhagyott feltételek mellett, a házakat tulajdonjoggal megszerezhesék, a befektetett tőkének 5%-on felüli jövedelmét a munkások adósságának csökkentésére fordítani, olyképen, hogy minden egyes munkás, ki házáat meg akarja venni és arra még adóssággal bír, abból egyenlően részesüljön. Amennyiben pedig ily tartozás nem áll fenn, az 5%-on felüli jövedelem külön takarékpénztárilag gyűmölészetendő, mely összeg nem képezi a társaság tulajdonát, hanem csak kezelése alatt áll és kizárólag a kereskedelemügyi miniszter által jóváhagyandó munkásügyi célra fordítandó. A vállalat szépen prosperál és ez idő szerint 87 részben két-, de nagyobb részben egyszobás lakást épített meg.

Hódmező-Vásárhely város közönsége az 1903-ik évben 46 munkásházat építtetett a földmívelésügyi miniszteriumtól nyert 32,000 korona államsegély s a város közönsége által e célra megszavazott 10,000 korona értékű tégláz és cserépanyag adományozásával. — Egy-egy munkásház egy tágas szobát, konyhát és kamarát foglal magába s 100 □-l telken építtetett föl. A létesítési költségeknél lehetőleg a minimumra redukálása végett kikötöttet, hogy az egyes munkásházakat nyert egyének az összes építési anyagokat a helyszínére kötelesek szállítani, továbbá az egyszerűbb munkákat, mint az épületek betapasztását, meszelését, kemezre készíztést, a padlás letapasztását, a talaj feltöltését stb. maguk végeznik. E mód mellett s a kedvező viszonyok között megtartott árlejtések eredményei folytán egy-egy munkásház — a város által adott tégláz és cserépanyag értékén túl — 503 korona 20 fillérbe kerül,

amely összeghez a 100 □-l telek megszerzési árát — 200 koronát — hozzáadva, minden egyes munkásház teljesen elkészítve, 703 korona 20 fillérbe kerül. Ezt az összeget a munkásházakat nyert egyének évi 50 korona részletekben kamatmentesen 14 év alatt törlesztik, amikor is az ingatlanok az illető munkások nevére telekkönyveztetnek. A 46 munkásház után elként s évenként befolyó 2300 korona tőkésítettik s évek mulva újabb munkásházak építésére fordítatik. Az egyes munkásházakat a törvényhatósági közgyűlés osztotta fel, egy nagyobb bizottság javaslatára, a nagyszámban jelentkezők között, figyelemmel a nagyszaladú s teljesen vagyonatlan munkásokra.

Érdemesnek tartjuk továbbá Budapest lakásügyét közelebbről megvilágítani, mert érdekes megfigyelni, hogy székesfővárosunk miként gondoskodott a lakosság magas szaporodásával és anyagipari vállalkozások özönölve bombamódra bevándoroltaknak és kiváltságos a munkásoknak lakásügyéről.

Habár Budapest lakossága egy évszázad alatt szaporodott 54,000 ról 733,000-re, mégis tulajdonképeni világvárosá fejlődését csak a testvérvárosoknak az új Budapest fővárossá való egyesítésétől lehet számitani, mert az összes jelenleg fennálló házainak több, mint fele — a pesti oldalon több, mint kétharmada — 1870. évtől innen keletkezett. Önállóságunk kiküzdése után a székesfővárosban az ipar és kereskedelem hatalmas arányokban növekedett; a törvényhozás 1870-ben a város fejlesztésére 24 millió forintot szavazott meg, melynek segítségével csakhamar a belső (váci) körút, az Andráshy-ut és a Nagy-körút épültek ki, monumentális középületekkel, a bérházszerű és palotaszzerű bérházak sokaságával, világvárosi jellegű adva a főváros. De legjelentősebb Budapest újabb építési fejlődésében a kültelek erős kiépítése, miáltal a város különböző részein új központok keletkeztek, a város belső magja pedig — a legújabb időkig visszamaradt. Budapest a kevésbé beépített nagyvárosok közé tartozik; olyan sűrűség mellett, mint Bécsben, Budapest jelenlegi területén 1 800,000 ember, a berlini vagy párizsi népsűrűséget véve pedig 6.000,000 ember lakhatna. A fejlődés tehát közegészségi szempontból határozottan ideális, mert ahol nagy házak épültek, ott szűk, dohos utcákat bontottak le és helyükbe világos, széles szellős utcákat nyitottak, a régi egészségtelen házak és tulzsult lakások eltűntek, helyet adva a legmodernebb bérházaknak, ellenben a legszegényebb néposztályok kifelé szorultak, a város periferiájára, hol sokkal kevésbé összezsufolva élhetnek.

(Folyt. köv.)

A Magas Tátra.

Irta: László Miklós.

Hazánknak legimpozánsabb s kétségen kívül legmagasabb hegytömege a szepesi felföldnek, valamint az északkeleti Kárpátoknak valóságos panorámája: a Magas Tátra. E szépségében hámulatos s zordon, fenségességnek részleteiben borzalmas hegytömege, mely a természet törvényeinek annyira parafafusát zárja be csodaszép, egyszerre csodálatot és félelmet keltő, néhol szelid, néhol zord ölébe, a természet alkotásaiiban s törvényeinek betartásában valóban szeszélyes játékok üzdött és egyszerűmind remekművet is alkotott akkor, mikor a környező szomszédságból egyszerre oly félelmes naggyá és tömeggé nőtt; mikor zord, örök-hóval borított s borzalmasan meredek, durván szagatott

hegyóriási közé azokat a tündöklő színekben pompázó szelid virágos völgyeket — talán engesztelésül, — ékelte; midőn kopár durva szirtek közé zárt, éles sziklával szegélyezett s a borzalmas viharok által letérdelt piszkos színű szirt darabokkal, rombadőlt százados fenyőkkel torlasztott ágyában a tájtekőzva s sieterege tovasiető, majd pedig a mohos párnáról hirtelen alábukottatott patakokat a szelid virágos völgybe vezeti, — de csak rövid időre, hogy újra újabb torlaszokkal állja el útját s a kényseritese küzdeve folytatni pályafutását; mikor a szeszélyes kézzel szertszórt növényi étellel egy helyütt pazarul bánt, csillogtatva a legpompásabb színeket, míg más helyre meg alig juttatott annyit is, hogy a csupasz földet annyira mennyire betakarja; midőn az örök hóval tömött mély hasadékokkal barázdált sziklatalanaiba zárt tavak (tengerszemek) képet az örökzöld fenyő-erdők szaggatott körvonalával, kies patakokkal s egy pár szerény virágocskával tarkított pázsittal enyhíteni igyekezettalkotását.

Aki először látja meg ez óriási hegytömeget, önkénytelenül is azt hiszi, hogy ott azokon a hegyóriásokból épített bástyákon túl egy egészen más világgrész éli tündér korát. S nem ok nélkül, mert olyan váratlan nagyságban tűnik fel s olyan lebilincselő erővel hat az idegen szemelőre, hogy tudatlan kíváncsiságaiban önkénytelenül is misztikus képet alkot magának. S valóban estalkonyatok, mikor már a nap teljesen összeolvad a kopár hegyoldalok sápadt szürkésgeivel, midőn a már enyugodott nap visszasmáradt halványpiros fátyla azt a csodásan szép rózsaszínű s liláskék ég alját alkotja: egyszerre bódító is, megdöbbentő is.

Majd midőn az est mind jobban-jobban leszáll a nyugodni készülő földre, ez óriási sziklavár-gereczvonalai is élesebben kezdenek kiválni a már ekkor szürkés-kék égboltozatból, akkor már nem lehet sem erdőt, sem sziklás hegyeket megkülönböztetni, csak egy hatalmas lomha sötét-kék tömeget melynek gerincelei az est fokozatos beálltával majd sárgásszürke, majd liláskék, majd lila, majd pedig mintha pirosas színű lenne. Később pedig ha a teli hold is feltűnik a csillagok egen, akkor meg csodálatosan szép halvány ezüst vonal fut végig az ekkor már teljesen élesen kivált gerinczeken. Talán a legszebb ilyenkor, úgy látszik, mintha egy óriási szörny aludná ott lomhán mély álmát s óriási testét a teli hold ezüst porral hintette be.

Csodaszép reggelen pedig a legszebb és legábrándosabb tündérkertet varázsolja előnk. Még fel se fűti fejét a ragyogó nap, midőn az egész hegytömeg felső kopár része hirtelen elcsápad; majd az egyre magasabbra szálló nap (még mindig a hegy háta mögött van) lassanként az egész hegység színét előbb kekecsé változtatja, aztán szürkéslila lesz, majd gyenge rózsaszínű, s végre mielőtt a nap felbukkana, az egész hegytömegben gyönyörű rózsaszín ömlik el s utána hirtelen, a csodálat és bámulat között az egész Magas Tátra átváltozik egy ragyogó csodaszép „arany-heggyé”. Milyen szinpompá, mennyi költészet vonul végig ilyenkor a gyönyörű képen! Az ember önkénytelenül is lesi, várja e fenségesség birodalom aranyhajú tündérkirálynéját! megjeleni királyi trónusán!

Még a rajongó, elbűvölt imádó ki sem tudja magát gyönyörködni e bájos, lebilincselő jelenségben, midőn a csalfa álomkép gyorsan oszladozni kezd s hirtelen megjelenik az a hétköznapi nap. S ugyanabban a pillanatban, mintha ketté volna vágva a varázs, eltűnik az egész tünemény. Oly rosszul esik ez! Egy tündérvilágból beleesni a mindennapiságba! Oh milyen szívesen néznél, bámulnál, cso-

dálnál s imádnál a nyomorult halandó e fenségesség természetét jelenséget tovább is, de hiába, csak illúzió marad.

Csak akkor lehet élvezni igazán ezt a gyönyörű ritka tüneményt, ha ott magunk előtt látjuk megnyilatkozni!

Vége az elvesztett gyönyörű tünemény miatt lehangolt emberi szívbe mintegy vigaszt csepegtet a már felkelő nap, midőn arany sugarait most már az óriási szelid fenyők között tündöklő színű fátylóknak szétszórja, hogy az ébredő virágok kelyheiben lerakott vízecseppekben mind megannyi apró tündöklő perleket verődjék vissza.

A tájkép jellemébe az erdő lényegesen be szokott folyni, úgy a maga titkos birodalmával, mint hűségese alattvalóival; ó adja meg azt a csodásan hatásos komoly színezetet az egész tájnak.

A Magas Tátra sűrű erdeje inkább csak apróbb cserjéket, igénytelen mohokat, zuzmókat, szerényebb virágokat és fénykerülő gombákat tár meg környezetében; a bokrosabb cserjéket gyűlölni látszik. Ellenben ott, ahol erősdelek, vagy erdővágások nedves környékei, csörgedező hegyi patakok iszapos és kavicsos partjai, az éles, szaggatott gránittörmelekek humusszal telt hézagai vannak, ott meleg otthont találnak a Flóra nemesebb ivadécai is. E helyeken a gyönyörű kristálytisza vízű patakok örökös moraja, zúgása, majd halkabb suttogó csvegése, aszerint, amint vagy a konokul utját álló sziklatömegeken cascadáként lezuhan, vagy lassu lágy folyása édes suttogásaival a durva, érdes partokat locsolgatja; olyan, mint a Syrénék csabos hangja.

A sokat szevedett havasi csermely magas, itt-ott sziklás partjai a benne zúgva, csacsogva tovarohanó elemet néhol-néhol szük mederbe szorítja, mely mintha neheztelné ezt, mintha nem tetszene neki, vagy mintha fenségét látni veszélyeztetve, a durva ágyában rejtőző szirtnyújtványokat hideg hullámaival meg-megpofozza s méltatlankodva, durva morajjal hömpölyög tovább. Észre sem látszik venni, hogy ágyába idegenek is merészkednek bebujni; hogy kristály fenékén fűgűen szökdelve kergetik egymást a pisztrágok apró rajai, míg a nagyok a mélybeük vizmosások fenékén lustán hasalva, elhullott rovarok tetemein ragódnak.

Gyönyörű növényi vegetációt ültetett a fenségesség természet e rideg, de néha szelid anya föld tápláló ölébe. A nedves kőhalmok fővényes talajban, a vad ér, a csacsogó csermely éles durva gránitsziklái között buja vegetációban találja fel a botánikus ritka kincseit. A pompásabbnál pompásabb színű virágok ezrei ölelneknek össze a jótékony védelmet nyújtó völgyekben. Itt találjuk a legugrósabb, legdelénkebb indigókék színt, a legfényesebbtől a leggyengébb piros színeket, az erőt, majdnem feketébe átmenő különböző barna színeket, míg más részt a sárga és fehér szín s legtisztább és legvakitobb pompában tündökölnék. Mily remek, gyönyörű csokrot tud kőtni e remek színekből a bujkáló turista, igazán meglepő, bámulatos!

Itt-ott szinte áthatatlan sűrűségű helyekre tévedhetünk e gyönyörű természet remekműveinek bámulása közben. Itt apró csemeték is óriási nagyságra megnőnek, egyes dudvák hatalmas növényekké nyulnak; amott a vigan csörgedező patakok zöld szőnyegét égszín nefeletts párnák szegélyezik. Ott elhalt, a kegyetlen viharok által gyökerestől kitépott deli fenyőfák fekszenek a puha növényi levelekből alakult tarka párnákon, mint dülő czaták után elcsúszt vitézek hült tetemei. Nemkülönbön miként a truposokon az áthatolhatatlan őserdőkben liánok ölelik körül a porhanyós kidőlő fatörzseket, úgy itt meg a pompás színű s alaku orchideák tárják ki puha karjaikat a könnyen szétmáló fá-

hullák felé. Másutt meg, mint a tolvaj, egy bukkálnak a hatalmas venő fényű árnyékába a szeder, csipke, piszke, málna, hanga, piros és fekete sfonya borotját; a szakadás zuzmó pedig tengerzöld hajzatát több méternyre lógatja le a foglyul ejtett fenyőkről.

A Flóra bűjos gyermekei mely barátságos egyetértésben és összetartásban élnek itt; a pompás szinvegyületekből mely gyönyörű csoportot alkotnak, miknek az elevenzöld pázsitosnyergek mely bűjos tündéres kecsét kölcsönöznek! Kertészek, milyen gyarló hitvány munká a ti alkotásokat ezekhez képest. Ide jöjtek a meg fogjátok tanulni és imádni a természetet; térde fogtok börtülni előtte! Ilyen képet nyújt a Magas Tátra körülből 1300 m. magasságig, ahol aztán a magasabb szálas fák megszámlálhatatlanul, ezen felül a koros alakok veszik át a magasabb régiók uralmát, itt már az ösenyőfűgő, aanyi kincset magában rejtő erdő megszokta, bokrok, törpefenyők, cserjék változtatják uralmukat. Végre a hatalmas palczaját azok meg végképen a stereotyp törpe-fenyőknek adják át a küzdelem terein.

Ha ezen régió orgonizmatit tisztesen vizsgáljuk, mindent a havasi jelleggel fogunk találkozni. Bár a növények háján a ulakban kevesebb számotban vannak képviselve, de alaki és szinompában kárutóbb látszanak a fái szégyenséget. A legesődsabb élnek ezek egytűlnek össze minden árnylatban barátságos kül- től kísérve, állatban, sajátosság jellemében ha nem is mutatják felül a völgyek Flóra gyermekeit, de határozottan különböznek.

Ilyen jellegben folytatódik fel, amennyire hiányosnak tesző, de ép oly remek kép az 1800—2000 méter magasságig, ahol már csak a zuzmó, moh, veszik át a szerepet az alacsony zöld pázsittól. Itt fel-felútnak egy kies magaslati rétegekbe, ott lensebb egy-egy illatos, elevenzöld virágos havasi legelő látszik, melyen egy-egy tarka tobn csorda, vagy felénk zergényű békélen legelőzzen kerest mindennapi eleségét. Itt terülnék az állatos havasi legelők mellett a végzetlen szarthalmon, a járhatatlan kötegmerek (A Róssa Monedekhá és a Nagy Visztes között), a csodás szépségű tengerszemek, melyekből epedve lesi az elbávított hatalmas a bűjos hablény felbukkansát; folettük sornyiláb magasságban meredek kopasz szirtfalak a örök hóval borított hómezők terülnék el. Talán itt alkotott a természet olyan pazar szépséggel olyan merész ellentéteket, melyek egymást oly méhán, az ades vágy és a sötét horzsolandó értelmeivel váltják fel. Néhol zöld és sárkó szinű csap össze, néhol virágos legelőkre pázsitos meredek sziklaparkányokat épít, utána hatatlan szélességgel; onnit szelid képre örök szirtornyokát épít holt várkövet, melyeknek mesztelen felületet nem takarja be bokrok cserje, sies meredek nyútványait nem borítja puha zöldelő gyepnyakos; amott keskeny rohanó vihesét könnyez egy ohalál szirtthalmon, melynek kimart várujt, zongzongos hasadékait vánd szürkés, majd vékony hópéppel ösze, majd sötéte egészen a feketébe átmenő szinre a végül sötétszékkel festett be az idő romboló keze.

E felül régió sardon fősége vad képet, az első növényi Flóra szelid harnemikus alkotásait nem kevésbé emeli az a bű, melyet a havasi virágok s az ide növénygyedek hatalmas kábitó illata, az ózondus tiszta fű levegő egy más világha emel!

A vulkánképeni Magas Tátra hegytömege, melyet „Magas Tátrának” vagy „Rhopont” Kárpátoknak” neveztek, a szépséi fősorban a Magas Tátra alatt eltérő felszínű lakok pedig egyszeren csak „Kárpátoknak” vagy a „be-

gyeknek” hívják. Szepes megye északi részén, közvetlenül Magyarország határán és ezental Galiczia területének egy részén fekszik.

Geográfai kiterjedése, hosszúságban 3 és egyegyed geográfai mértőföld, szélességben 4 és hatnyolczad geográfai mértőföld.

Hirtelen minden előtavasok nélkül emelkedik ki a tulajdonképeni Magas Tátra a tenger szinre felett, mely 5—700 m. magas s 1—2 geográfai mértőföld szélességű magaslati fenekből, amely sötétszöld fenyvessékek borított magaslati fenek egyttal alappjál szolgál. Közvetlen az erdő koszoru alatt, mely mintegy határt von, kezdődik a tálai a szép zöld vetésekkel, virágos rétekkel, tarka állatos havasi legelőkkel s apró falkákkal tarkázott hullámos szepesi fel-föld vagy fenek. Kétfől zseliden ölelik össze a Béli Mészhavassal, mely ismét egyenletesen olvad össze a sokkal szélesebb és kecsesebb Szepesi Magurával.

A Magas Tátra rendkívül tömör voltánál igen szegény völgyekben, sies ellentétben az Alpokkal, melynek szelid, termékeny s óriási kiterjedésű völgyei s felsőjai megannyi független országok áldása a hatalmasan körülbástyázott helyeül kímálja magát; míg ott hogy hogy határa törődik, addig itten inkább mintegy láncszem (csak néhol van kivétel) fűződnek össze a hegyrőzekek s míg ottan a tálai növényi vegetáció 2000 méter magasságban is teljes díszben pompázik s míg ottan a magasságig is óriási kiterjedésű gyümölcsösök (erdő) terülnék el, addig itt már csak szomorú képet nyújtó koros, vegetáció tengeti nyomorúságos életet.

Az aljától a középsőig felburodó huragoszöld erdő mintegy sötét látóval látszik eltakarai lábát s lombja törszét, mely alól csak kopasz feje mutatlan látszik előkának, melynek az érdekeségét s buzalmas szépségét nem kevésbé emeli az örök hóval borított barázdái is.

Magassága igen különbözik: a Béli Mészhavassalnak csak 1000—1300 m. magas, míg beljebb folyten emelkedik egészen a 2663 m. magasságig (Gierlachfői vagy Ferenes József csom). Gerinczmagassága pedig 2000—2300 m. között váltakozik.

Mint említettem, völgyekben igen szegény. A fűvölgyeknek igen kevés, többnyire keskeny szelidköllyei vannak, ha ugyan egyáltalán annak nevezhető, mert inkább nék ki hegyzorosnak vagy kádnak. Többnyire egyforma irányban északraól délre s nagybőrészét pörhuzamosan húzódnak felő fölyten pedig kádnában szorultak össze. A bngyhátak többnyire keskenyek, s gerincek, valamint a csomok hegyessék, élesek, meredekék, keskenyek s rendkívül nehezen közelíthetők s mászhatók meg; s falak csaknem függőlegesek, koprák.

Megpördöltem itt győge tahetőséghez mérten, jeltőlég híven s röviden vizálni ezt a páratlan szépséget s aany szép magasztos érzelmeket és gondolatot magában rejtő hegyiséget. Ha kedves olvasómban némiké érdeklődést tudtam felkelteni ezzel a rövid leírissal, úgy ha majdné te is meg fogod ismerni szépségét s te is fogsz gyönyörködni remek szép alkotásaiban: meg vagyok győződve róla, hogy a Magas Tátra, az a felületen egyttel több rajongó imádat hódított meg magának.

S ha egykor nyájas óriási ellenállhatatlan vögytől fizeve, áradtan fogsz lebeverni úd álltót forrásra mellé, könnybe lábadt szemekkel s nemis érzelmekkel, téli szinvel fogod létreborulva imádni a hatalmas természetet, mely így remek művet tud alkotni.

A petroleum-fűtés jövője.

A Technische Rundschau érdekes fejtegetést közöl legutóbbi számában a folyékony tüzelő anyagok jövőjéről. Pennsylvániában és Dél-Oroszországban, ahol tömördek nafta forrás van, már általánosan el van terjedve a petroleummal való tüzelés, amely hasonlíthatatlan tisztább és a szállítás könnyűségénél fogva olcsóbb is, mint a kőszénrel való fűtés. Az említett helyeken mozdonyok s hajók hajtóerejét is petroleum szolgáltatja már nagyobb mértékben s erősen kísérleteznek már ezzel a fűtési rendszerrel Angliában, Francia- és Németországban is. Különösen a tengerészetre nézve rejt magában horribilis előnyöket a petroleum. Mert először is sokkal kisebb terjedelmet foglal el, mint a kőszén és sulya is aránytalanul kisebb s harmadszor nagyobb a gőzfejlesztő képessége.

Mert amíg a kőszén mozdélyfejlesztő képessége 6500 és 8600 caloria között váltakozik, 1'044 kg. specifikus sulynál, addig ugyanez 9 770 caloria 0-820 kg. specifikus sulynál s ez egészen 11-700 calóriáig emelkedik, a különböző ugyanoly sulyu nafta-fajknál. Szóval a gőzfejlesztő erő, amely pl. 1 kg. vizet gőzzé tud változtatni a szénénél és koksznál 5-8, az antracitnál 7-9, a nyers olajnál 13-14. Szóval a duplája, mint a széné.

Hogy mint tüzelő anyag könnyebb sulyu, ennek enormous jelentősége van a tengerészetnél, mert összehasonlíthatatlanul kevesebb helyet foglal el a folyékony tüzelőanyag, sőt kevesebbet is kell a hajónak magával vinni, mert nagyobb a mozdélyfejlesztő képessége. Ezenfelül sokkal kevesebb fűtőre van szükség. Az eddigi 60-70 fűtő dolgát kényelmesen elvégzi 10-11 ember. Azt az óriási helyet, amit eddigelle a szén foglalt el, áruk befogadására használhatják fel, vagyis utasok részére kajütöket építhetnek be, mert az egész ultra szükséges folyékony tüzelőanyag a ketős fedélzet alatt könnyedén elhelyezhető. Aztán a folyékony fűtőanyaggal való tüzelésnek óriási előnye az, hogy abszolúte füsttelen. Micsoda előny ez helyi vasutaknál, ahol az egymást lépten-nyomon követő alagutak szinte elviselhetlenné teszik az utazást. Hát még stratégiai szempontból a hadihajóknál. Aztán a füst és a hamu eltakarítása számos munkaelő megtakarításával is jár. Mennyi fáradságos munkát ad ez hajón, vonaton egyaránt. Aztán maga a gépezet is igen könnyedén kezelhető, regulálható, ami a hajóknál megint nagy előny a különböző sebességekre való gyors áttérhetes miatt. Végül még a fűtőhelyiségek szellőztetése sem jár annyit ügygyel-bajjal az olajfűtésnél, mert a hőkiugrázás sokkal kisebb. Hátránya mindössze annyi, hogy maga az anyag kétség kívül drágább s katonai szempontból könnyen áruvála válik azért, mert a gépezet erősebb zajjal működik, amit eddigelle nem sikerült kiküszöbölni. Az utóbbin azonban egyhamar fog segíteni a rohamosan haladó technika.

Értesítés.

Az 1906. évi május hó 19. napján Budapesten újból megnyitandó országgyűlésre Debreczen s. kir. városból küldendő országgyűlési három képviselő megválasztása az 1874. évi XXXIII. és az 1899. évi XV. törvényeikkel alapján lévén foganatosítandó: ezen törvények értelmében választói képességgel felruházott lakosok tudomás és alkotmányos jogaik gyakorolhatása végett következőkről értesítetek:

„Városunknak még az 1848-ik évben 3 választókerületre lett felosztása ezen alkalomra is érvényben marad,

jelesül: Csapó- és Péterfia-utcai városrészek az I-ső, — Hatvan- és Piac-utcai városrészek a II-ik, — Varga- és Kossuth-utcai városrészek a III-ik választókerületet képezik. Mindegyik választókerület egy-egy országgyűlési képviselőt választ.

Az 1899. évi XV. t.-cz. 158. §-a szerint szavazati joggal a választásnál csak azok bírnak, kik választók múlt évben küszl s az 1906. évre érvényes állandó névjegyzékben bentfoglaltatnak s csak azon kerületben, amelyben őssz írva vannak.

Választói jog csak személyesen gyakorolható. A szavazás nyilvánosan, előszóval történik.

A városrészenként különböző színű igazoló-jegyek, — melyek szavazás alkalmával a választási elnök felhívására előmutatandók, a választó polgároknak előre fognak kézbesítetteti.

A választási eljárás mindhárom kerületben 1906. évi április hó 30-ik napján, héttől reggel 8 órakor veszi kezdetét.

Választási helyül kitűztetik:

a) az I. kerületben:

a Csapó-utcai választók részére: a Vár-utca 1. számú hárbán levő debreczeni Zenede földszinti terme;

a Péterfia-utcai választók részére: az Egyházstér 17. számú házban levő evangélikus református egyházi tanács-terem.

b) a II-ik választókerületben:

a Hatvan-utcai választók részére: a városház kis tanács-terem;

a Piac-utcai választók részére: a városház nagy tanács-terem.

c) a III-ik választókerületben:

a Kossuth-utcai választók részére: a Szent-Anna-utca 19. szám alatti római kath. elemi leányiskola földszinti terme;

a Varga-utcai választók részére: a Szent-Anna-utca 17. szám alatti róm. kath. főgimnázium földszinti torna terme.

Az 1874. évi XXXIII. t.-cz. 58. és 59. §-ai alapján a választási elnökök, szavazatszedő küldöttségi elnökök és jegyzők, valamint ezeknek helyetteseik is megválasztva lettek, és pedig:

a) az I. választókerületben választási elnök: K. Kiss József, aki egyszersmind a Péterfia-utcai szavazatszedő küldöttség elnöke is; választási jegyző: Szabó István.

a Csapó-utcai szavazatszedő küldöttség elnöke. Sinka Sándor, aki választási elnököt akadályoztatása esetén helyettesíti; szavazatszedő küldöttségi jegyző: dr. Tóth Kálmán; helyettes elnökök: Török Péter, Szabó Lajos; helyettes jegyzők: dr. Polgár Dániel és dr. Varga Kálmán.

b) a II. választókerületben választási elnök: Szele György, aki egyszersmind a Piac-utcai szavazatszedő küldöttség elnöke is; választási jegyző: dr. Árvay Béla;

a Hatvan-utcai szavazatszedő küldöttség elnöke: Nagy Sándor, aki választási elnököt akadályoztatása esetén helyettesítendő. Szavazatszedő küldöttségi jegyző: dr. Borzsoy Jenő; helyettes elnökök: Kulcsár Endre és dr. Freund Jenő; helyettes jegyzők: dr. Kiss György és dr. Szikszay Szabó László.

c) a III-ik választókerületben választási elnök: dr. Tüdös János, aki egyszersmind a Varga-utcai szavazatszedő küldöttségnek elnöke is; választási jegyző: dr. P. Ábrahám Dezső;

a Kossuth-utcai szavazatszedő küldöttségnek elnöke: dr. Peczkó Ernő, aki választási elnököt akadályoztatása

esetén helyettesíti. — szavazatszedő küldöttjei jegyző: dr. Csath Sándor; helyettes elnökök: dr. Kocsár Gábor és dr. Balázs Bertalan; helyettes jegyzők: Dalmy Barna és dr. Olchváry László.

A választóknak a választásnál semminemű fegyverrel vagy bottal megjelenni nem szabad.

Képviselőjelöltet a kerület 10 választójának együttesen kell ajánlani. Ezen ajánlat írásban adandó át a választási elnöknek, ki az általa meghatározandó helyek és időben azt a választást megelőző napon is átveheti, legkésőbb azonban jár ajánlat felőrával a választás megnyitása után adandó át a választási elnöknek. Az ajánlattal egyidejűleg minden jelölt részére, minden szavazatszedő küldöttséghez egy bizalmiőrrel jelölendő; szabadságában áll azonban az ajánlónak minden küldöttséghez két bizalmiőrt jelölni, ezen bizalmiőrnek pedig az 1899. évi XV. t.-cz. 153. §-a értelmében még egy városi lakost, mint azonosági tanut, nevezhetnek meg. Az ajánló kívánatára ajánlatáról térítvény adandó. Az összes azonosági tanuk a szavazatszedő küldöttség színe előtt az 1899. évi XV. t.-cz. 153. §-ában előírt esküt tartoznak letenni*.

Kelt Debreczen s. kir. város központi választmányának 1906. évi április hó 12 ik napján tartott II ik üléséből.

Varga Károly,

Kovács József,

tb. tanácsnok,

polgármester,

központi választmányi jegyző.

központi választmányi elnök.

Hírek.

A nyugdíjellenőrző-bizottság. A nyugdíj-ellenőrző-bizottságba a közgyűlés beavasztotta a saját kebeléből dr. Bacsó Dezőt, dr. Freund Jenő, Horváth István, Lestyán Adorján és Juhász Ignác bizottsági tagokat. A városi tisztikar a maga kebeléből a bizottságba Bészler Károly araszéki elnököt, dr. Boldisár Kálmán rendőrkapitányt és Takács Bálint iktatót választotta meg.

Képviselőjelölések. A debreczeni függetlenség pártj vasárnap tartotta jelölő gyűlését. A párt egyhangúlag az eddigi képviselőket jelölte, nevezetesen Thaly Kálmán drt, Bakonyi Samu drt és Szabó Kálmánt. Kétségkívül mindhármán mégis városunk képviselésére. Tehetséges, tudásuk, becsületük tevékenységük mindnyájunk előtt ismeretes. Erős nemzeti érzés, megalkuvást nem törő következetesség, izzó fajszeretet és a nemzet jogainak, igazának törhetetlen védelmezése domborodnak ki eddigi működésükből. Hisszük éppen azért, hogy megválasztásuk egyhangú lesz és mindannyian egy szívvel és lélekkel tömörülünk kibontott zászlóik alá.

A főkapitányhelyettes. A városi tanács dr. Boldisár Kálmán tb. tanácsnokot, rendőrkapitányt, a büntügyi osztály vezetőjét bízta meg a főkapitányi teendők végzésével.

Kerti lakosok kérelme. A Széchenyi- és Tóczos kerti lakosok azon kérréssel fordultak a városi tanácshoz, hogy jelenleg a város tulajdonát képező Kaszkovics Ivánné-féle tóczoskerti földön rakározott rongyok, száradó marhabőrök, rothadó anyagok a levegőt megfertőzve — tiltsa el ezen területnek ily célra való felhasználását. A kérvényt aláírták Murakózy László, Sesztina Jenő, Korányi Zoltán, Nogrády Lajos, Pozsgay Antal, Balla Tihámér, dr. Szotyori Nagy Kálmán, Nagy Béla és még vagy ötvenen. — Nincs okunk kétkedni, hogy a városi tanács a megjelölt bíráló-orsói szemle után az igazságnak és közegészség-ügynek megfelelően fog intézkedni.

Sándor Pál távirata. Ismeretes, hogy Budapest V. ker. maudatú-mát a kereskedelmi miniszter a kerület volt képviselője, Sándor Pál helyett Szerényi államtörök ajánlotta képviselőjelöltnek. A kezdetben a jelöléséget el nem fogadott Sándor Pál, egyes kerekedői körök kezdeményezésére tegnap a neki, a lipótvárosi választók egy tetemes része által felajánlott jelöléséget elfogadta, a hajdukegyemei Okos kerület a maga részéről szintén süngönylen kérte Sándor Pált arra, hogy maudatúmat vállaljon. Sándor Pál erre, a következő sürgönyt intézte a kerület helyi elnökehez, Kardos Lászlóhoz: „Polgártársaim köz-

őhajának megfelelő V. kerület jelöltségeit elfogadtam, megítérlő érdeklődésüket, elismerésüket és lelkes buzditásukat igaz hálával köszönöm és kérem ezt hajdukegyemei kartársainknak támogatásolni. Sándor Pál*.

Hajdu vármegye közgyűlése. Hajdu vármegye törvényhatósági bizottsága f. hó 18-án Veszprény Zoltán alispánhelyettes elnöklésével közgyűlést tartott, amelyen a bizottsági tagok csaknem teljes számmal résztvettek. A közgyűlést Veszprény Zoltán nyitotta meg szép beszéddel, amelyben a béke jó hatására mutatott rá. Ezután felolvasták az országgyűlést egybehívó királyi leirátot, amelyet hofóralatt tudomásul vettek. Kovács Gyula és társai indítványt terjesztettek be, amelyben az új kormányban bizalmat kívántak szavaztatni. A közgyűlés az indítványt egyhangú lelkesedéssel határozottá emelte. Nehány apróbb ügy elintézésé után a közgyűlésnek 10 órára vége lett.

Oroszába község földvétele. Oroszáhnak hosszas alkudozás után sikerült a község határában fkv és két tagban elterülő 9642 hold kitűnő minőségű szántóföldet a tulajdonos **Károlyi István** grófól holdanként 640 korona vételárban megszerezni. Az egyik birtok **Gyulamező** 7184 hold és a község délkeleti oldalán terül el, míg a másik a községtől északnak fekvő **Kisszénés** 2458 hold. Ezzel a vétellel a községnek az egyelőre, hogy ezeket az értekes és elismőségű területeket a község lakosai számára megzserelhető tegye. A vételáról 300,000 korona és év június 15-én fizetendő foglalképpen, míg annak harmada, vagyis 4,113,920 korona 1906 október 1-én lesz lefizetendő az eladó gróf kezéhez. A még fómáradó egyharmad, vagyis 2,056,960 korona tíz év alatt egyenlő részletekben lesz a vétel napjától számítandó 5 százalékkal kamattal fizetendő. Az egész birtokot a évör más év október 1-én birtokába veszi. A község a megvett birtokot fölcsítja és kisebb parcellákban elsősorban a község lakosai között bocsátja áruban és ha csak a lakosság sorából elegendő nem jelentkezik, kaphatnak belőle más községbeliek is.

Heves és a volt Kulső-Szolnok egyesült vármegyék nemes családja. Orosz Ernő, Heves vármegye levéltárnoka, összegyűjtötte a megyei levéltárban található adatokat a megye régi nemesi családjáról s azt a törvényhatóság támogatása mellett könyvvalkban bocsátja forgalomba. A régi nemesség története, mint tudvalevő, szoros összefüggést az ország történelmével s így az a munka, melyet Orosz vezetett, a történelem-kutatásnak válik segéd-közvető. Hangyaszorgalom jellemzi Orosz munkáját, melyet évek hosszú során át folytatott sok szeretettel megérvé iránt. A követ ár 10 korona.

— **Április hó 15-én megnyit a nagyerdő gyógyfürdő.** Hányan vannak városunkban is, akik emennek hidegviz kurafura mesze idegenbe, tengerpárt áldozva, holott a hidegvizgyógymódot épny használhatják a Nagyerdőn, hol a vizgyógymód minden modern eszköze, a fürdőbéről elismert szakudományja, lelkiismeretes egykezelése rendelkezésükre áll. A fürdőbér Balkányi Ede dr. főorvos a legnagyobb áldozatkészséggel tartja fenn a fürdőt, nagy költséggel felszerelte azt a modern hygienia minden eszközeivel és oly cselező aron kurlathatja magát mindenki, mint sehol a világon. A víz alkalmazása vizgyógyezelőkra, hőmérsek, alak- és időtartam tekintetében oly sok változatossággal enged, hogy azt a legkülönbözőbb betegségeknek eredményel alkalmazhatjuk. Általában a vizgyógymód edzőleg, éltetőleg és erősítőleg hat. Az anyagcsere fokozódása, az idegrendszernek kedvező befolyásoltatása által a beteg szerveknek megváltozott működését idéztetik elő. Sem fiatalja, sem öregje nem zárando ki a hidegvizgyógymód alól. A fiatal szervezet erőteljesben fejlődik és gyorsanq melette, míg a magasabb korban a hanyatló erőket felélikenti és a lassan működő szerveket felrészti. Eredményel alkalmazható tehát a vizgyógymód és annak különféle alakjai: 1. Szempont betegségek utáni elgyengüléseknél. 2. Erősödési és edzési szempontból, a legzserveknék hurto állapotba való hajlamánál. 3. Táplálkozási zavaroknál, u. m. verszegényiség, sápkör, kövség, kövsény, görvélykór- és cukorbetegségnél. 4. Gyomor-, bél- és májbetegségeknel. 5. Verkeringsz zavaroknál, vertólas és aranyeres bántalmánál. 6. Rheuma- és idegbántalmánál. 7. Az idegrendszer megbetegedésénél, a neurastheniánál, ennek sokoldalú jelenségeinél, a mint: fejfájás, szédülés, fejtámas, levertség, szellemi és testi kimerültség, álmatlanság, asztma, ideges szívbántalmak, a gyomor, bél- és nemi szervek neurastheniájánál, hysteriánál, Basowdeféle betegségnél, görvés és hideges állapotoknál. — A nagyerdő hidegvizgyógyintézet modern és czélzerű berendezése, fekvése és kitűnő puha víz föllette alkalmas tényezők a vizkúrának sikeres használatára. Fővárosi szakértői szemelyzet végzi a teendőket, az árak mérsékelték. Orvosi felügyelet. Az intézet egész nap nyitva fírtaknak: d. e. 9 óráig és d. u. 5-8 óráig; nőknék: d. e. 9 órától d. u. 5 óráig. Kiki keresse meg elveztetet egységéget a nagyerdő hidegvizgyógyintézetben